

Сергій ДІДУХ

Здобувач вищої освіти ОНС «Доктор філософії»
спеціальності «Менеджмент»

Науковий керівник: **Чикуркова А. Д.**,

д-р екон. наук, професор,
завідувач кафедри менеджменту,
публічного управління та адміністрування
ЗВО «ПДУ»,
м. Кам'янець-Подільський

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ АКЦІОНЕРНИХ ТОВАРИСТВ В УКРАЇНІ

Дослідження показали, що основними нормативно-правовими актами, що регулюють діяльність акціонерних товариств, крім Закону про АТ [1], є Цивільний кодекс (далі – ЦК) України [3], Господарський кодекс (далі – ГК) України [4], Закон України «Про господарські товариства» [5].

Відповідно до ч. 1 ст. 152 ЦК України, акціонерне товариство – господарське товариство, статутний капітал якого поділено на визначену кількість часток однакової номінальної вартості, корпоративні права за якими посвідчуються акціями [3]. А ч. 2 ст. 80 ГК України визначає акціонерне товариство як господарське товариство, що має статутний капітал, поділений на визначену кількість акцій однакової номінальної вартості, і несе відповідальність за зобов'язаннями тільки майном товариства, а акціонери несуть ризик збитків, пов'язаних із діяльністю товариства, в межах вартості належних їм акцій, крім випадків, визначених законом [4].

Проте основним і фундаментальним нормативно-правовим актом є Закон про АТ, в якому визначається, що акціонерне товариство – господарське товариство, статутний капітал якого поділено на визначену кількість часток однакової номінальної вартості, корпоративні права за якими посвідчуються акціями. Крім цього, Закон про АТ регулює діяльність АТ, а саме: порядок відчуження акцій акціонерного товариства; збільшення (зменшення) статутного

капіталу; емісії цінних паперів, їх оплату; виплату дивідендів; обсяги та способи розкриття інформації на фондовому ринку й обсяги річної регулярної інформації; виділ і припинення АТ; поняття й функціональну характеристику керівних органів, таких як загальні збори, наглядова рада, виконавчий орган, ревізійна комісія та інше.

Після прийняття Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення ведення бізнесу та залучення інвестицій емітентами цінних паперів» (далі – Закон) [2] Закон про АТ зазнав численних змін. Сьогодні, згідно із Законом про АТ, акції будь-якого акціонерного товариства зможуть купуватися та продаватися на фондовій біржі (ст. 24) [1]. Раніше акції приватного акціонерного товариства (далі – ПрАТ) не могли бути об'єктом купівлі-продажу на фондовій біржі, за винятком продажу шляхом проведення на біржі аукціону. Разом із тим, відповідно до ч. 2 ст. 5 Закону про АТ, публічну пропозицію власних акцій може здійснювати виключно публічне акціонерне товариство (далі – ПАТ). Якщо ПрАТ має намір здійснити публічну пропозицію власних акцій, загальні збори такого товариства разом із прийняттям рішення про здійснення публічної пропозиції власних акцій повинні прийняти рішення про зміну типу товариства з приватного на публічне [6,7].

Окрім того, Закон запроваджує нові умови реалізації акціонером переважного права при додатковій емісії акцій. Так, відповідно до ч. 2 ст. 27 Закону про АТ, переважне право при додатковій емісії акцій обов'язково надається акціонеру – власнику простих акцій – у процесі емісії товариством простих акцій та акціонеру – власнику привілейованих акцій – у процесі емісії товариством привілейованих акцій (крім випадку прийняття загальними зборами рішення про невикористання переважного права). Водночас загальні збори акціонерів можуть прийняти рішення про невикористання переважного права акціонерами на придбання акцій додаткової емісії більш як 95% голосів акціонерів від їх загальної кількості, які зареєструвалися для участі в загальних зборах, на підставі письмового звіту наглядової ради (якщо створення

наглядової ради не передбачено статутом АТ – виконавчого органу), що містить пояснення причин невикористання зазначеного права [1]. Згідно з абз. 1 і 2 ч. 4 ст. 3 Закону про АТ, повне найменування АТ українською мовою має містити лише його організаційно-правову форму (акціонерне товариство). Тип АТ не є обов’язковими складником найменування АТ. АТ самостійно визначає необхідність зазначати у своєму найменуванні його тип, передбачений ст. 5 Закону про АТ. Тип АТ (публічне або приватне) зазначається лише в статуті АТ.

Разом із тим АТ не зобов’язані змінювати своє найменування у зв’язку з унесенням Законом змін до ч. 2 ст. 5 Закону України «Про акціонерні товариства» (п. 7 Прикінцевих та перехідних положень Закону). Указані законодавчі зміни внесені до Закону про АТ у зв’язку з поступовим переходом на європейські критерії поділу акціонерних товариств на публічні та приватні. У правових системах країни Європейського Союзу публічними компаніями визнаються лише такі, які здійснили публічну пропозицію своїх цінних паперів. Будь-які інші критерії не можуть бути використані, щоб назвати компанію публічною чи приватною. Закон має на меті забезпечити поступове вирішення проблеми «псевдопублічності» більшості публічних акціонерних товариств, які відповідний статус отримали не за рішенням акціонерів, а в спадок від колишніх роздержавлених підприємств [7].

Відповідно до п. 4 Прикінцевих та перехідних положень Закону, усі емітенти (крім інститутів спільного інвестування), що здійснювали публічне розміщення цінних паперів до дня набрання чинності цим Законом (до січня 2018 року), вважаються такими, що НЕ (виділено нами – Б. Ф., Д. М.) здійснювали публічну пропозицію цінних паперів, крім тих емітентів, які оприлюднили повідомлення про те, що вони вважаються такими, що здійснювали публічну пропозицію цінних паперів, у порядку, встановленому Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку (далі – НКЦПФР). Емітенти, цінні папери яких перебувають у лістингу на день набрання чинності

цим Законом, вважаються такими, що здійснили публічну пропозицію цінних паперів [2].

Список використаних джерел:

1. Про акціонерні товариства: Закон України від 17 вересня 2008 р. № 514-VI / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/514-17> (дата звернення: 23.04.2023).
2. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення ведення бізнесу та залучення інвестицій емітентами цінних паперів: Закон України від 16 листопада 2017 р. № 2210-VIII / Верховна Рада України. URL: <https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2210-19> (дата звернення: 23.04.2023).
3. Цивільний кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 р. № 435-IV / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення: 23.04.2023).
4. Господарський кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 р. № 436-IV / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15> (дата звернення: 23.04.2023).
5. Про господарські товариства: Закон України від 19 вересня 1991 р. № 1576-XII / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1576-12> (дата звернення: 23.04.2023).
6. Прокопчук Л.М., Чикуркова А.Д., Ногачевський О.Ф. Формування і розвиток системи корпоративного управління в акціонерних товариствах: теорія, методика і практика: Кам'янець-Подільський: Видавець ПП Зволейко Д.Г., 2014. 173 с.
7. Фасій Б., Московчук Д. Аналіз сучасних змін законодавства про акціонерні товариства в Україні. *Господарське право і процес*. 2/2019. С. 70-74.